

МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

МАУП

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА
дисципліни

“ВІЛЬНІ ЕКОНОМІЧНІ ЗОНИ”

(для бакалаврів)

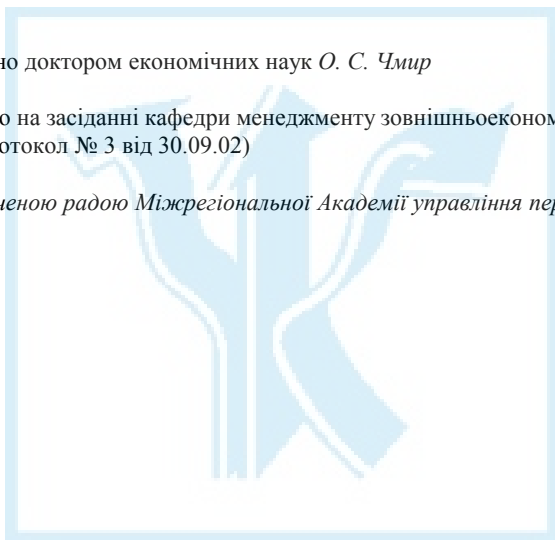
МАУП

Київ 2003

Підготовлено доктором економічних наук *О. С. Чмир*

Затверджено на засіданні кафедри менеджменту зовнішньоекономічної діяльності (Протокол № 3 від 30.09.02)

Схвалено Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом

МАУП

Чмир О. С. Навчальна програма дисципліни “Вільні економічні зони” (для бакалаврів). — К.: МАУП, 2003. — 20 с.

Навчальна програма містить пояснювальну записку, навчально-тематичний план, програмний матеріал до вивчення дисципліни “Вільні економічні зони”, вказівки до виконання контрольної роботи, теми рефератів, питання для самоконтролю, а також список рекомендованої літератури.

©Міжрегіональна Академія
управління персоналом (МАУП),
2003

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Спеціальні (вільні) економічні зони (СЕЗ/ВЕЗ) різних функціональних типів, зони підприємництва та партнерства, цільові програми регіонального розвитку і території пріоритетного розвитку (ТПР) зі спеціальним режимом інвестиційної діяльності (СПІД) широко використовуються у світовій господарській практиці для розв'язання різномасштабних соціальних і господарських завдань.

Перші відомості про ВЕЗ припадають на 166 р. до н. е., коли на острові Делос було створено порт вільної торгівлі. Панування товарних відносин і природна спеціалізація окремих країн на виробництві різних видів товарів, прикордонне співробітництво регіонів у середні віки сприяли розвитку міжнародної торгівлі. Це, у свою чергу, спонукало держави до регламентації зовнішньоторговельних відносин через запровадження режимів митного контролю, стягнення податків та митних платежів. Будь-яка заборона спричиняє прагнення до її скасування або пом'якшення, однією з форм якого стали зовнішньоторговельні зони (порто-франко).

У XIX–XX ст. людство знову звернулося до механізму вільних економічних зон. Відправною географічною точкою відновлення інтересу до зон став аеропорт Шеннон в Ірландії, економічні успіхи якого в 50-ті роки XX ст. спричинили справжній “бум” зонування.

Нині вільні економічні зони широко використовуються у господарській практиці багатьох країн — промислово розвинених, країн, що розвиваються, та держав, які мали централізовано керовану економіку.

Основними мотивами заснування СЕЗ країни їх розміщення визнають необхідність забезпечення сприятливих умов для цільового соціально-економічного розвитку, ефективне використання вигідного транспортно-географічного та геополітичного розташування, вирішення проблем зайнятості, проведення локального господарського експерименту тощо.

Для стимулювання економічного розвитку (інвестиційної, інноваційної, виробничої, торговельної діяльності) крім ВЕЗ використовуються інші специфічні територіально-господарські утворення. Їх активне залучення в сучасну господарську практику України зумовлює потребу відповідного ознайомлення з ними в теоретичному, методологічному і практичному аспектах.

Мета дисципліни “Вільні економічні зони” — висвітлити історію питання, показати місце особливих територіально-господарських утворень у макроекономічній і регіональній політиці держав, розкрити організаційно-економічні механізми функціонування названих утворень, ознайомити студентів із світовою практикою та українським досвідом останніх років.

Навчальний курс “Вільні економічні зони” доповнює ряд інших дисциплін, зокрема “Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності”, “Міжнародна економіка”, “Менеджмент міжнародної торгівлі”, “Міжнародна торгівля”, “Економіка зарубіжних країн”.

Пропонований перелік літературних джерел допоможе студентам суттєво поглибити знання з окремих питань розвитку особливих територіально-господарських утворень.

НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН
вивчення дисципліни
“ВІЛЬНІ ЕКОНОМІЧНІ ЗОНИ”

№ п/п	Назва теми
1	Державна регіональна політика і місце в ній особливих територіально-господарських утворень
2	Поняття спеціальної (вільної) економічної зони і класифікація СЕЗ
3	Форми забезпечення піднесення депресивних територій — зони підприємництва, партнерства, території пріоритетного розвитку зі спеціальним режимом інвестиційної діяльності
4	Узагальнення світового досвіду розбудови СЕЗ
5	Досвід промислово розвинених країн у сфері заснування ВЕЗ
6	Використання країнами, що розвиваються, моделі вільних виробничих зон
7	Розбудова ВЕЗ країнами, які мали централізовано керовану економіку
8	Масштабність та значення досвіду Китаю щодо створення спеціальних економічних зон і “відкритих” районів
9	Правові засади створення, регулювання діяльності та управління СЕЗ/ВЕЗ в Україні
10	Державна політика у сфері СЕЗ. Концепція та програма розвитку в Україні особливих територіально-господарських утворень
11	Організаційно-методичні основи проектування СЕЗ. Типовий “портрет” проекту СЕЗ 90-х років ХХ ст. в Україні
12	Досвід окремих регіонів України щодо створення СЕЗ та територій пріоритетного розвитку
13	Практичні питання управління СЕЗ різних типів. Контроль за розвитком СЕЗ і ТПР, аналіз результатів їх господарської діяльності

ПРОГРАМНИЙ МАТЕРІАЛ
до вивчення дисципліни
“ВІЛЬНІ ЕКОНОМІЧНІ ЗОНИ”

Тема 1. Державна регіональна політика і місце в ній особливих територіально-господарських утворень

Поняття регіональної політики та необхідність її застосування в господарській практиці будь-якої країни світу. Нерівномірність соціально-економічного розвитку територій.

Форми і методи здійснення регіональної політики. Місце в ній особливих територіально-господарських утворень. Світовий досвід: успіхи та проблеми.

Концепція регіонального розвитку України.

Література [1; 2; 4–7; 10; 36; 39; 45]

Тема 2. Поняття спеціальної (вільної) економічної зони і класифікація СЕЗ

Спеціальна (вільна) економічна зона: ознаки, визначення і багатоваріантність використовуваних дефініцій. Типи ВЕЗ залежно від критеріїв і масштабу зон. Основна мета і завдання, які ставляться приймаючою країною в разі прийняття рішення про заснування СЕЗ. “Пограничні” явища при визначенні СЕЗ.

Література [3; 14; 15; 18; 19; 21; 22; 33; 38; 39; 46; 54]

Тема 3. Форми забезпечення піднесення депресивних територій — зони підприємництва, партнерства, території пріоритетного розвитку зі спеціальним режимом інвестиційної діяльності

Депресивний характер регіональної економіки як основна причина застосування особливих територіально-господарських утворень. Їх ознаки та форми. Критерії відбору територій, стосовно яких доцільно запроваджувати спеціальний режим.

Зони підприємництва і зони партнерства — типові моделі, практика окремих країн. Території пріоритетного розвитку — нова для України модель стимулювання економічного розвитку, фактор реструктуризації регіонального господарства. Сутність спеціальних режимів інвестиційної діяльності і умови їх запровадження.

Література [31; 34; 39; 40; 45; 54; 55]

Тема 4. Узагальнення світового досвіду розбудови СЕЗ

Історія вільних зон: від порто-франко до науково-технічних зон і регіональних торговельних союзів. Загальна етапність розбудови вільних економічних зон, послідовна модифікація їх типів, географічні особливості поширення СЕЗ. Цілі створення вільних зон країнами, що належать до різних груп — промислово розвинених, країн, що розвиваються, та країн, які мали централізовано керовану економіку.

Макроекономічний вплив (зайнятість, зовнішньоторговельний баланс, зміна інноваційної якості економіки, інвестиційні процеси тощо) вільних зон на економіку приймаючих держав.

Прогноз розвитку СЕЗ різних типів у майбутньому. Їх місце в соціально-економічній політиці країн.

Література [15; 19; 23; 39; 48; 52; 54]

Тема 5. Досвід промислово розвинених країн у сфері заснування ВЕЗ

Ірландська вільна виробнича зона Шеннон як відправна точка відновлення інтересу різних країн до феномену СЕЗ. Характеристика досвіду зони Шеннон, її правове забезпечення, соціально-економічні результати, вплив на позазональний простір. Закономірність переростання виробничої зони в науково-технічну.

Законодавство США щодо зональних і позазональних утворень. Його практична реалізація у ХХ ст. Зони зовнішньої торгівлі, зони спеціального призначення та субзони. Цілі їх створення та механізми управління.

“Класичні” зовнішньоторговельні зони в Німеччині — від Ганзейського союзу до теперішніх часів. Закономірність існування та перспективи.

Література [14; 15; 19; 20; 33; 38; 39; 54]

Тема 6. Використання країнами, що розвиваються, моделі вільних виробничих зон

“Бум” створення експорто- та імпортовиробничих зон у країнах, що розвиваються, під впливом позитивного досвіду зони Шеннон. Специфіка СЕЗ, що використовуються у практиці цих країн. Зайнятість, задіяння ресурсного потенціалу та незалежність від імпорту — основні завдання

таких зон. Узагальнення результативності вільних зон з позицій поставлених перед ними цілей.

Законодавство ВЕЗ і досвід їх розвитку в Об'єднаних Арабських Еміратах (ОАЕ). Іранські вільні зони — малодосліджені новоутворення в економіці країни. Огляд зон у Туреччині, Єгипті, на Філіппінах.

Література [15; 19; 33; 38; 39; 54]

Тема 7. Розбудова ВЕЗ країнами, які мали централізовано керовану економіку

Хронологія зонування у країнах, що мали централізовано керовану економіку. Позитивний і негативний досвід Югославії. “Польський” варіант створення зон і необхідність його врахування у практичній діяльності щодо СЕЗ. Створення зовнішньоторговельних зон у Болгарії.

Значення СЕЗ зовнішньоторговельного та торговельно-виробничого типу для вдалого використання вигідного геополітичного та транспортно-географічного розташування Угорщини.

Циклічність процесів розбудови СЕЗ у Росії. Білоруські вільні економічні зони — Брест, Гомель та ін.

Література [15; 19; 24; 27; 33; 38; 39; 48; 54]

Тема 8. Масштабність і значення досвіду Китаю щодо створення спеціальних економічних зон і “відкритих” районів

Автार्кічний розвиток КНР і політика “відкритих дверей” Ден Сяопіна. Експеримент зі створення особливих (спеціальних) економічних зон у трьох провінціях Китаю. Сутність та поступова модифікація економічного механізму китайських СЕЗ. Етапність розвитку зон у КНР, соціально-економічні наслідки для регіонів розташування зон. Макроекономічний вплив. Системи управління СЕЗ. Поширення набутого досвіду. Формування “відкритих” приморських районів на узбережжі КНР.

Література [1; 32; 38; 39; 49; 53; 54]

Тема 9. Правові засади створення, регулювання діяльності та управління СЕЗ/ВЕЗ в Україні

Хронологія “визрівання” ідеї СЕЗ на українському ґрунті. Державотворення та економічна ініціатива регіонів. Необхідність забезпечення юридичного підґрунтя для СЕЗ. Розробка, прийняття і основні положення Закону України “Про загальні засади створення та функціонування

спеціальних (вільних) економічних зон”. Загальне економічне законодавство, галузеві пріоритети, що визначені державою, стимулювання залучення іноземних інвестицій. Процедури створення СЕЗ, визначені законом 1992 р. та Конституцією України.

Література [3; 38; 39; 40; 47; 54; 58]

Тема 10. Державна політика у сфері СЕЗ. Концепція та програма розвитку в Україні особливих територіально-господарських утворень

Необхідність концептуального визначення місця та ролі СЕЗ у макроекономічній та регіональній політиці України. Встановлення пріоритетів у сфері розбудови СЕЗ. Співвідношення цілей.

Задекларована концепцією етапність створення СЕЗ та її реалізація.

Заснування в Україні з 1995 р. зон і територій пріоритетного розвитку. Недостатність досвіду діяльності цих утворень та розширення масштабів їх використання. Необхідність регламентації процесів створення СЕЗ і ТПР. Зміст і структура Програми розвитку СЕЗ і ТПР, прийнятої у 1999 р.

Література [3; 8; 9; 39; 54; 57; 58]

Тема 11. Організаційно-методичні основи проектування СЕЗ. Типовий “портрет” проекту СЕЗ 90-х років ХХ ст. в Україні

Завершення формування нормативно-методичної бази для створення СЕЗ. Прийняття єдиних методичних вимог до проектної документації. “Технічна” та “економічна” складові ТЕО, їх співвідношення. Універсальний характер методики проектування СЕЗ та особливості її застосування до окремих типів економічних зон. Зміст та основні вимоги методичних рекомендацій щодо розробки ТЕО СЕЗ. Оціночні показники ефективності СЕЗ, їх групування. Перелік проектів, що пропонувалися до впровадження в ряді регіонів України протягом 90-х років ХХ ст. Їх характерні ознаки, недоліки.

Література [3; 6; 25; 38; 39; 54]

Тема 12. Досвід окремих регіонів України щодо створення СЕЗ та територій пріоритетного розвитку

Розбіжність ініціативи регіонів і політики уряду щодо окремих СЕЗ. Заснування Північнокримської експериментальної економічної зони

“Сиваш” — компромісний варіант для депресивного регіону з переважанням підприємств хімічної промисловості. Нормативно-правове забезпечення зони “Сиваш”. Результати її діяльності.

Збільшення кількості СЕЗ і створення ТПР. Їх нормативно-правове забезпечення. Перелік та особливості створених в Україні територіально-господарських утворень. Системи управління, економічні та митні пільги. Очікувані результати, визначені на рівні проектних розробок ТЕО.

Перспективи розбудови вільних зон і територій пріоритетного розвитку до 2004 р.

Література [12; 13; 16; 17; 26; 28; 29; 37; 41; 42; 44; 50; 54–56; 59; 60]

***Тема 13. Практичні питання управління СЕЗ різних типів.
Контроль за розвитком СЕЗ і ТПР, аналіз результатів
їх господарської діяльності***

Багаторівнева система особливих територіально-господарських утворень, сформована в Україні. Неоднорідність соціально-економічного розвитку базових регіонів, цілей, завдань, ресурсів і систем управління створеними СЕЗ і ТПР. Взаємодія центральних і місцевих органів влади та управління щодо розвитку зональних і незональних територіально-господарських утворень. Забезпечення контролю на всіх етапах розбудови СЕЗ і ТПР. Організація дієвої системи моніторингу. Відповідальність та свобода дій керівних органів СЕЗ і ТПР.

Література [3–5; 30; 35; 41–44; 50; 51; 54–56; 59; 60]

ВКАЗІВКИ ДО ВИКОНАННЯ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ

Контрольну роботу студенти виконують у вигляді реферату, тему якого вибирають за програмою вивчення дисципліни або з наведеного далі переліку тем рефератів і узгоджують з викладачем. Викладення матеріалу в рефераті повинно бути послідовним, мати дослідницький характер, містити постановку проблеми, узагальнення самостійно опрацьованих літературних джерел, обов’язково включати аналітичні узагальнення, теоретичні або методологічні пропозиції. Бажано залучати матеріал, відомий студенту з реальної практики. Цитати та статистичні матеріали потрібно обов’язково супроводжувати посиланнями на джерела інформації, зазначаючи автора, повну назву публікації, місце видання,

видавництво, загальну кількість сторінок і номер сторінки, на якій міститься необхідна інформація.

Реферат має складатися із *вступу* (актуальність теми), *основної частини* (огляд літератури, постановка проблеми та підходи до її вирішення), *висновків* та *списку використаної літератури*. Загальний обсяг реферату — 20 аркушів друкованого тексту формату А4 зі стандартними полями (верхнє — 2,5 см, нижнє — 2,0 см, лівє — 3,5 см, правє — 1,5 см) через 1,5 міжрядкових інтервали шрифтом Petersburg 14, Antiqua 14 чи подібним за розміром.

ТЕМИ РЕФЕРАТІВ

1. Перспективи застосування особливих територіально-господарських утворень у межах державної регіональної політики України.
2. Теоретико-методологічні аспекти діяльності СЕЗ/ВЕЗ.
3. “Життєві цикли” СЕЗ/ВЕЗ.
4. Типологія та специфічні ознаки незональних територіально-господарських утворень.
5. Дослідження макроекономічного впливу особливих територіально-господарських утворень (СЕЗ, ТПР, ЗП).
6. Узагальнення досвіду розбудови СЕЗ у країнах з різним рівнем суспільного розвитку.
7. “Класичні” вільні економічні та підприємницькі зони у Великобританії.
8. Типи особливих територіально-господарських утворень, які використовують США.
9. Зони підприємництва та розвиток депресивних регіонів у Франції.
10. Азіатські моделі економічного розвитку та механізми ВЕЗ.
11. Дослідження структури механізму діяльності СЕЗ.
12. Економічний механізм СЕЗ: характер побудови та вибір оптимального набору пільг.
13. Схеми управління СЕЗ та розподіл повноважень окремих органів.
14. Етапність розвитку і трансформації торговельно-виробничих зон у країнах, що розвиваються.
15. Регіональні союзи та СЕЗ.
16. Узагальнення досвіду групи промислово-розвинених країн у сфері заснування ВЕЗ.
17. Вплив експорто- та імпортовиробничих зон на соціально-економічний розвиток країн, що розвиваються.

18. Зовнішньоекономічний та виробничий ефект від вільних зон, створених на території країн, які мали централізовано керовану економіку (Угорщина, Польща, Російська Федерація, Казахстан, Білорусь).
19. Китайський досвід спеціальних економічних зон Шеньчжень, Чжухай, Гуандун, Хайнань.
20. Результати створення “відкритих” районів і вільних митних зон КНР.
21. Рівень правового забезпечення СЕЗ/ВЕЗ в Україні.
22. Перспективи реалізації державної політики щодо СЕЗ в Україні.
23. Організаційно-методичні основи проектування СЕЗ.
24. Прогнозування та моделювання розвитку територій із спеціальним режимом інвестиційної діяльності.
25. Методичні засади оцінки впливу СЕЗ чи ТПР на регіон розташування.
26. Аналіз досвіду окремих регіонів України щодо створення СЕЗ і ТПР.
27. Механізм організації контролю за діяльністю вільних зон і територій пріоритетного розвитку в Україні.
28. Система управління розбудовою СЕЗ і ТПР в Україні.
29. Моніторинг розвитку та методика проведення аналізу результативності СЕЗ і ТПР
30. Застосування методології “project management” для виконання проєктів вільних економічних зон і територій пріоритетного розвитку.
31. Місце особливих територіально-господарських утворень у сучасній регіональній та макроекономічній політиці України.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Сутність та механізми реалізації державної регіональної політики.
2. Концепція і напрямки розширення повноважень органів місцевого самоврядування в Україні.
3. Зміни, що відбуваються нині у сфері місцевих фінансів; нові бюджетні відносини.
4. Місце особливих територіально-господарських утворень у сучасній регіональній економічній політиці України.
5. Напрямки удосконалення державної регіональної політики України з урахуванням досвіду ЄС.
6. Поняття транскордонного та міжтериторіального співробітництва.

7. Основні тенденції соціально-економічного розвитку регіонів України в останнє десятиріччя.
8. Необхідність економічного районування в Україні та його можливий зв'язок із діючою в Європі системою NUTS.
9. Завдання регіональної політики України, визначені державною концепцією.
10. Поняття спеціальної (вільної) економічної зони, багатоваріантність назв, напрямки трансформації ВЕЗ.
11. Основні передумови формування та фактори вибору місцезнаходження СЕЗ.
12. Функціональні ознаки СЕЗ та основні класифікаційні схеми (типологія) зон.
13. Характеристика зовнішньоторговельних зон, їх підвиди
14. Мета створення зовнішньоторговельних зон, механізм їх діяльності.
15. Характеристика торговельно-виробничих зон, їх підвиди.
16. Мета створення торговельно-виробничих зон, механізм їх діяльності.
17. Характеристика науково-технічних зон, їх підвиди.
18. Мета створення науково-технічних зон, механізм їх діяльності.
19. Характеристика туристично-рекреаційних зон, їх підвиди.
20. Мета створення туристично-рекреаційних зон, механізм їх діяльності.
21. Характеристика оффшорних зон, їх підвиди.
22. Мета створення оффшорних зон, механізм їх діяльності.
23. Об'єктивність процесу формування територіальних утворень у вигляді ВЕЗ.
24. Закономірності розбудови СЕЗ у промислово розвинених країнах.
25. Закономірності розбудови та основні типи СЕЗ, створені у країнах, що розвиваються.
26. Особливості зонування у країнах, що мали централізовано керовану економіку.
27. Розвиток зон зовнішньої торгівлі та субзон у США.
28. Виникнення у США науково-технічних зон та їх поширення.
29. Виробнича зона Шеннон як класичний варіант ВЕЗ.
30. Зовнішньоторговельні зони у господарській практиці Німеччини. Історичні відомості та сучасний стан.
31. Розвиток у Японії зовнішньоторговельних і науково-технічних зон.
32. Торговельно-виробничі зони Об'єднаних Арабських Еміратів.
33. Які ВЕЗ створені і діють у Єгипті?

34. Розташування та спрямованість вільних економічних зон у Туреччині.
35. Особливості процесу зонування в Польщі.
36. Досвід Білорусі у сфері розбудови зовнішньоторговельних зон.
37. Передумови формування територій вільної торгівлі на території Росії у XIX ст.
38. Позитивні та негативні результати діяльності вільних економічних зон у Росії у 90-х роках XX ст.
39. Заснування зовнішньоторговельних зон у Болгарії.
40. Як вписуються у господарський механізм В'єтнаму вільні економічні зони?
41. Стратегія і тактика зонування в Угорщині.
42. Фактори, що зумовили утвердження ідеї створення спеціальних економічних зон у Китаї. Відмінність спеціальних і вільних економічних зон.
43. Економічні (податкові) стимули китайських СЕЗ.
44. Основні етапи створення та типи СЕЗ у Китаї.
45. Поняття зон підприємництва і партнерства. Їх спільні риси і концептуальні відмінності.
46. Поняття територій пріоритетного розвитку зі спеціальним режимом інвестиційної діяльності та програми сприяння піднесенню депресивних територій.
47. Зони підприємництва та партнерства у внутрішній політиці США у 80–90-х роках XX ст.
48. Досвід Великобританії у піднесенні депресивних територій через створення зон підприємництва та цільових програм підтримки регіонального розвитку.
49. Типи вільних економічних зон та інших особливих територіально-господарських утворень у США.
50. Правове забезпечення СЕЗ і ТПР в Україні.
51. Економіко-організаційний механізм діяльності СЕЗ і ТПР в Україні.
52. Перелік створених в Україні СЕЗ і ТПР. Термін їх діяльності та система цілей.
53. Узгодження стратегії щодо СЕЗ і ТПР із загальноекономічною та регіональною політикою України.
54. Перелік і призначення документів, що подаються до Кабінету Міністрів України при заснуванні спеціальної (вільної) економічної зони.

55. Ідеологічна орієнтованість Концепції створення спеціальних (вільних) економічних зон в Україні.
56. Державна програма розбудови СЕЗ і ТПР в Україні
57. Сучасна політика щодо розвитку та регулювання вільних економічних зон і територій пріоритетного розвитку в Україні.
58. Структура методичних рекомендацій щодо розробки ТЕО доцільності створення та функціонування спеціальних (вільних) економічних зон.
59. Передумови створення СЕЗ в Україні.
60. Перелік проектів заснування СЕЗ в Україні, ініційованих з 1989 р. Характеристика цих проектів, їх переваги і недоліки.
61. Причини, які стримували формування ВЕЗ в Україні протягом 1989–1995 рр.
62. Концептуальні особливості проекту ПЕЕЗ “Сиваш”, територія розташування та цілі створення.
63. Результати діяльності ПЕЕЗ “Сиваш” за 1997–2001 рр.
64. Принципи та перспективи трансформації Північнокримської експериментальної економічної зони “Сиваш” у територію пріоритетного розвитку.
65. Система управління ПЕЕЗ і ТПР “Сиваш”.
66. Територіальне розширення дії спецрежиму в Автономній Республіці Крим у 1995–1999 рр.
67. Узагальнені результати діяльності СЕЗ і ТПР в Автономній Республіці Крим.
68. Спеціальні економічні зони і території зі спеціальним режимом інвестиційної діяльності у Донецькій області.
69. Узагальнені результати діяльності СЕЗ і ТПР на території Донецької області.
70. Експериментальне запровадження СЕЗ і ТПР у Львівській області.
71. Узагальнені результати діяльності СЕЗ і ТПР у Львівській області.
72. Спеціальна економічна зона “Славутич”: мета створення, пріоритети та механізм діяльності.
73. Узагальнені результати діяльності СЕЗ “Славутич”.
74. Спеціальна економічна зона “Рені”: мета створення, пріоритети та механізм діяльності.
75. Узагальнені результати діяльності СЕЗ “Рені”.
76. Спеціальна економічна зона “Порто-франко”: мета створення, пріоритети та механізм діяльності.
77. Узагальнені результати діяльності СЕЗ “Порто-франко”.

78. Спеціальна економічна зона “Порт Крим”: мета створення, пріоритети та механізм діяльності.
79. Узагальнені результати діяльності СЕЗ “Порт Крим”.
80. Спеціальна економічна зона “Миколаїв”: мета створення, пріоритети та механізм діяльності.
81. Узагальнені результати діяльності СЕЗ “Миколаїв”.
82. Спеціальна економічна зона “Яворів”: мета створення, пріоритети та механізм діяльності.
83. Узагальнені результати діяльності СЕЗ “Яворів”.
84. Спеціальна економічна зона “Закарпаття”: мета створення, пріоритети та механізм діяльності.
85. Узагальнені результати діяльності СЕЗ “Закарпаття”.
86. Спеціальний режим інвестиційної діяльності на територіях пріоритетного розвитку Луганської області: мета створення, пріоритети та механізм діяльності.
87. Узагальнені результати діяльності ТПР Луганської області.
88. Спеціальний режим інвестиційної діяльності у Закарпатській області: мета створення, пріоритети та механізм діяльності.
89. Узагальнені результати діяльності СРІД у Закарпатській області.
90. Спеціальний режим інвестиційної діяльності у м. Шостка Сумської області: мета створення, пріоритети та механізм діяльності.
91. Узагальнені результати діяльності СРІД у м. Шостка Сумської області.
92. Спеціальний режим інвестиційної діяльності на територіях пріоритетного розвитку Житомирської області: мета створення, пріоритети та механізм діяльності.
93. Узагальнені результати діяльності ТПР Житомирської області.
94. Спеціальний режим інвестиційної діяльності на території м. Харкова: мета створення, пріоритети та механізм діяльності.
95. Узагальнені результати діяльності ТПР у м. Харкові.
96. Спеціальний режим інвестиційної діяльності на територіях пріоритетного розвитку Чернігівської області: мета створення, пріоритети та механізм діяльності.
97. Узагальнені результати діяльності ТПР Чернігівської області.
98. Спеціальний режим інвестиційної діяльності на території Волинської області: мета створення, пріоритети та механізм діяльності.
99. Узагальнені результати діяльності СРІД Волинської області.
100. Методичні засади узагальнення результатів діяльності СЕЗ і ТПР в Україні.

101. Методологія оцінки впливу СЕЗ і ТПР на регіон розташування.
102. Ризики, що супроводжують розбудову СЕЗ і ТПР, та шляхи їх мінімізації.
103. Макро- та мезоекономічна ефективність створення спеціальних (вільних) економічних зон і територій пріоритетного розвитку в Україні.
104. Застосування методології “project management” для управління СЕЗ і ТПР.
105. Ознаки СЕЗ і ТПР як цілісного проекту та їх класифікація.
106. Взаємовідносини центральних і місцевих органів влади з приводу заснування особливих територіально-господарських утворень.
107. Організація контролю за діяльністю СЕЗ і територій пріоритетного розвитку. Моніторинг та аналіз соціально-економічних результатів.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Нормативно-правова

1. *Конституція* України 1996 р. // Уряд. кур’єр. — 1996. — 28 черв.
2. *Бюджетний Кодекс* України від 21 червня 2001 р. № 2542-III // Відомості Верховної Ради України. — 2001. — № 37–38. — Ст. 189.
3. *Закон* України “Про загальні засади створення і функціонування в Україні спеціальних (вільних) економічних зон” від 13.10.92 // *Голос України*. — 1992. — 18 листоп.
4. *Закон* України “Про місцеве самоврядування в Україні” // Відомості Верховної Ради України. — 2001. — № 49. — Ст. 259.
5. *Закон* України “Про місцеві державні адміністрації” // Відомості Верховної Ради України. — 2001. — № 32. — Ст. 172.
6. *Закон* України “Про державне прогнозування та розробку програм економічного і соціального розвитку України” від 23 березня 2000 р. №1602-III.
7. *Про Концепцію* державної регіональної політики: Указ Президента України від 25 травня 2001 р. № 341/2001.
8. *Про Концепцію* створення спеціальних (вільних) економічних зон в Україні: Постанова Кабінету Міністрів України від 14.04.94 № 167 // *Орієнтир*. — 1994. — 28 квіт.
9. *Про заходи* щодо створення та функціонування спеціальних (вільних) економічних зон і територій зі спеціальним режимом інвестиційної діяльності: Постанова Кабінету Міністрів України від 24.09.99 № 1756.
10. *Про заходи* щодо реалізації Концепції державної регіональної політики: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 13 вересня 2001 р. № 437-р.

Навчальна

11. *Авдокушин Е. Ф.* Теоретические основы экономической реформы в КНР. — М.: Изд-во ВЗПИ: АО “Росвузнаука”, 1991. — 215 с.
12. Аргументы инвестиционной привлекательности города Харькова: Методические рекомендации из практики применения таможенных и налоговых льгот для инвесторов в 2000–2002 гг. — Харьков, 2002. — Т. 1. — 80 с.
13. *Аргументы* инвестиционной привлекательности города Харькова: Методические рекомендации из практики применения таможенных и налоговых льгот для инвесторов в 2000–2002 гг. — Харьков, 2002. — Т. 2. — 135 с.
14. *Волгин Н. А.* Японский опыт решения экономических и социально-трудовых проблем. — М.: Экономика, 1998.
15. *Вільні економічні зони: Міжнародні аспекти.* — К.: Дніпро, 1993. — 485 с.
16. *Вільні економічні зони, території пріоритетного розвитку та технопарки України.* — Харків, 2002. — 162 с.
17. *Вільні економічні зони, території пріоритетного розвитку та технопарки України: Нормативна база, умови реалізації проектів.* — Харків, 2002. — 287 с.
18. *Гарасюк О. А.* Застосування спеціальних режимів підприємництва у фінансовому плануванні бізнесу. — К.: Наук. світ, 2002. — 46 с.
19. *Данько Т. П., Окрут З. М.* Свободные экономические зоны: Учеб. пособие. — М.: ИНФРА-М., 1998. — С. 294–302.
20. *Дерачев В.* Вольный город Гамбург // Внешняя торговля. — 1993. — № 12. — С. 32–33.
21. *Економіка України: потенціал, реформи, перспективи.* — К.: НДЕІ Мінекономіки України, 1996. — Т. 3. — 440 с.
22. *Економіка України: потенціал, реформи, перспективи.* — К.: НДЕІ Мінекономіки України, 1996. — Т. 4. — 425 с.
23. *Загородний А.* СЭЗ: мировой опыт создания и функционирования // Экономика Украины. — 1995. — № 4. — С. 91.
24. *Инновационные технологии: Теория и практика: Сб. докладов Междунар. науч.-практ. конф.* — Минск: Изд. Н. Б. Киреев, 2001. — 208 с.
25. *Кременчуг: “Открытый город”* — новое качество. — Кременчуг, 1997. — 40 с.
26. *Крымский проект.* — Симферополь: Гесла, 1997.
27. *Казаков И., Родионов А.* СЭЗ “Находка” как центр вовлечения предприятий Приморья в международное развитие туризма // Внешняя торговля. — 1995. — № 6. — С. 24–32.
28. *Куницын С. В., Веклич Г. А.* Научно-организационные основы создания и функционирования экономической зоны “Сиваш”. — К.: Наук. світ, 2002. — 64 с.
29. *Куницын С. В., Клименко А. В.* СЭЗ “Сиваш” — механизм формирования точек экономического роста // Деловое обозрение. — 1997. — № 4. — С. 42–46.
30. *Куницын С. В.* Управление проектами свободных экономических зон и территорий приоритетного развития. — К.: Наук. світ, 2002. — 62 с.

31. *Лексин В. Н., Швецов А. Н.* Государство и регионы. Теория и практика государственного регулирования территориального развития. — М.: Российский фонд правовых реформ, 1997. — С. 105–122.
32. *Линь Ханьчуань, Чусан Цзянькин.* Сравнительный анализ форм специальных экономических зон Китая. — К.: КГТЭУ, 1996. — С. 10.
33. *Мороз А. А., Шпак С. Е., Лященко В. И.* Свободные экономические зоны: история, опыт, проблемы образования. — Донецк: ИЭП НАН Украины, 1998.
34. *Овчинникова С. Г.* Зоны свободного предпринимательства: Текст лекций. — СПб.: Ун-т экономики и финансов, 1994. — 78 с.
35. *Організаційно-економічне забезпечення функціонування локальних (точкових) ВЕЗ в Україні:* Наук. доповіді та матеріали конф. — Чернівці: ЧДУ, 1996. — Ч. II. — 137 с.
36. *Пиля В. І., Абрамов В. М.* Деякі підсумки і перспективи розвитку регіонів України // Економіка України. — 1999. — № 1. — С. 40–47.
37. *Пиля В. І., Чмир О. С.* Розвиток спеціальних (вільних) економічних зон в Україні // Регіональні перспективи. — 1998. — № 1–2. — С. 7–11.
38. *Пиля В. І., Чмир О. С.* Спеціальні (вільні) економічні зони: теорія та практика: Навч. посіб. — К.: КДТЕУ, 1998. — 328 с.
39. *Пиля В. І., Чмир О. С.* Особливі територіально-господарські утворення: СЕЗ і ТПР: Навч. посіб. — Хмельницький: КДТЕУ, ХІУП, 2000. — 312 с.
40. *Пиля В. І., Чмир О. С.* Правові основи формування в Україні територій пріоритетного розвитку та світовий досвід подолання регіональної депресії // Наук. пр. НДФІ. — К., 2000. — Вип. 10/11. — С. 188–196.
41. *Пиля В. І., Чмир О. С.* Фінансово-бюджетна ефективність функціонування СЕЗ і ТПР // Наук. пр. НДФІ. — К., 2001. — Вип. 1(13). — С. 18–25.
42. *Пиля В. І., Романюк С. А., Чмир О. С.* Підсумки та перспективи подальшого розвитку в Україні спеціальних (вільних) економічних зон територій пріоритетного розвитку // Наук. пр. НДФІ. — К., 2001. — Вип. 2(14). — С. 12–22.
43. *Пиля В. І., Чмир О. С. та ін.* Методичні рекомендації по визначенню впливу СЕЗ і ТПР на соціально-економічний розвиток регіонів їх розташування // Деп. в ДНТБ України Київ. наук.-досл. екон. ін-т. — К., 2001. — 68 с. Укр.-№182-Ук-2001 від 03.12.2001 р.
44. *Пиля В. І., Чмир О. С., Загородній В. М.* Про перспективи СЕЗ і ТПР в Україні // Економіка України. — 2002. — № 4. — С. 11–17.
45. *Региональная экономика* / Под ред. Т. Г. Морозовой. — М.: ЮНИТИ, 1995. — С. 304.
46. *Свободные экономические зоны и развитие международного туризма:* Науч.-аналит. обзор. — М.: ИНИОН, 1991. — 54 с.
47. *Сіваченко І. Ю., Кухарська Н. О., Левицький М. А.* Вільні економічні зони: Навч. посіб. — К.: Дакор; Алерта, 2001. — 480 с.

48. *Смородинская Н., Капустин А.* Свободные экономические зоны: мировой опыт и российские перспективы // *Вопр. экономики.* — 1994. — № 12. — С. 126–128.
49. *Сюй Цзоцзе, Цай Жэньцзюнь.* Специальные экономические зоны Китая: Пер. с кит. — Новосибирск: ВО “Наука”, 1993. — 327 с.
50. *Технологічні парки України.* — Харків, 2002. — 105 с.
51. *Трансфер технологий в свободных экономических зонах.* Тенденции. Теория и практика: Сб. докладов Первой междунар. науч.-практ. конф. (15–17 мая 2001 г., г. Гомель). — Гомель: ИММС НАНБ, 2002. — 250 с.
52. *Халдин М. А.* Мировой опыт оффшорного бизнеса. — М.: Междунар. отношения, 1995. — 45 с.
53. *Чумаченко Н. Г. та ін.* Экономические реформы и свободные экономические зоны Китая. — Донецк: ИЭП НАН Украины, 1994. — С. 46.
54. *Чмир О. С.* Спеціальні (вільні) економічні зони і території пріоритетного розвитку (науково-методичні аспекти). — К.: НДЕІ Мінекономіки України; Східний видавничий дім. — 2001. — 276 с.
55. *Чмир О. С.* Щодо доцільності використання спеціальних режимів підприємництва для забезпечення регіонального розвитку // *Регіональні перспективи.* — 2000. — № 2–3(9–10). — С. 273–274.
56. *Чмир О. С.* Підвищення інвестиційної привабливості регіонів через запровадження спеціальних режимів // *Формування ринкових відносин в Україні.* — К.: НДЕІ, 2000. — Вип. 11. — С. 102–108.
57. *Чмир О. С.* Місце особливих територіально-господарських утворень в сучасній економічній політиці держави // *Персонал.* — 2001. — № 4.
58. *Чмир О. С.* Перспективи розбудови особливих територіально-господарських утворень в умовах прийняття податкового кодексу // *Регіональні перспективи.* — 2002. — № 1. — С. 15–18.
59. *Чмир О. С.* Узагальнення результатів діяльності в Україні особливих територіально-господарських утворень — СЕЗ і ТПР // *Формування ринкових відносин в Україні: Зб. наук. пр.* — К., 2002. — Вип. 17. — С. 41–45.
60. *Чмир О. С.* Проблеми та ризики розбудови СЕЗ і ТПР в Україні // *Регіональні дослідження.* — 2002. — № 1 (23). — С. 135–143.

ЗМІСТ

Пояснювальна записка	3
Навчально-тематичний план вивчення дисципліни “Вільні економічні зони”	4
Програмний матеріал до вивчення дисципліни “Вільні економічні зони”	5
Вказівки до виконання контрольної роботи	9
Теми рефератів	10
Питання для самоконтролю	11
Список рекомендованої літератури	16

Відповідальний за випуск
Редактор
Комп’ютерна верстка

Н. В. Медведєва
Л. М. Гримаська
Т. Г. Замура

МАУП

Зам. № ВКЦ-1326

Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП)
03039 Київ-39, вул. Фрометівська, 2, МАУП